

‘Ze zei: schrijf mijn verhaal op, dan kan ik rustig sterven’

‘Hoe vaak heb ik niet met kwetsbare mensen gewerkt zonder mij af te vragen of ze konden lezen en schrijven?’ Magistrate Ine Van Wymersch stelt de vraag nu ze een boek schreef voor een analfabete.

Veerle Beel

Ine Van Wymersch: ‘Dat Elvire een euthanasieaanvraag had lopen, heeft me een tijdlang afgeremd om dit project af te werken.’ Kristof Vadino

Twee jaar geleden kreeg Ine Van Wymersch (40), nu parketmagistrate in Halle-Vilvoorde, telefoon van een vrouw die was opgegroeid in de jeugdhulp en op zoek was naar haar dossier. ‘Iets in haar stem maakte dat ik het niet over mijn hart kreeg om te zeggen dat ze aan het verkeerde adres was’, vertelt Van Wymersch. ‘Wat voor zin heeft het om met mooie woorden te verkondigen dat justitie toegankelijk moet zijn, als je het zelf niet in de praktijk brengt?’

Het dossier van Elvire (53) lag ergens in het Rijksarchief. ‘Het was moeilijk te vinden omdat ze alleen de naam van haar moeder kende, niet precies wist hoe die geschreven werd, ook haar geboortedag niet kende.’

Van Wymersch, toen nog woordvoerder van het Brusselse parket, vroeg de vrouw om haar familienaam te spellen en haar vraag op mail te zetten. ‘Dat wilde maar niet lukken. Veel later heb ik begrepen dat Elvire niet kon lezen of schrijven. Hoe vaak heb ik niet als jeugdrechter met kwetsbare mensen gewerkt, zonder mij af te vragen of zij dat wel konden? Hoe vaak heb ik niet aan mensen gezegd dat het onrespectvol was om niet op de vorige afspraak te verschijnen, terwijl ze de oproepbrief van de rechtbank misschien niet hadden kunnen lezen? Je weet als rechter dat je jezelf niet als norm mag nemen, en elke keer leer je dat je nog een stap achteruit moet zetten.’

Enige foto uit kindertijd

‘Elvire kon dus haar dossier niet zelf lezen. Het moest aan haar worden voorgelezen. Ze had ook niet het geld om er een kopie van te nemen, omdat ze in armoede leeft. Je zou zoiets intiems over jezelf en je ouders toch liefst thuis lezen, onder een warm dekentje.’

De parketmagistrate concludeert dat dossiers uit de jeugdhulp na verloop van tijd beter een andere bestemming krijgen dan het Rijksarchief: ‘Echte historische waarde hebben ze niet. Wel veel emotionele waarde, voor de betrokkenen zelf. Neem nu Elvire: de enige foto uit haar kindertijd zit in dat dossier. Een foto van haarzelf als klein meisje, dat een arm slaat om haar jongere broertje, met wie later elk contact verbroken is. Ik vind dat die foto haar toekomt, en ik hoop dat hij alsnog ooit bij haar terechtkomt. Na verloop van tijd zouden we de dossiers integraal aan de betrokkenen moeten kunnen overhandigen.’

‘Het was ook bevrijdend voor Elvire om te vernemen dat haar moeder wél voor haar gevochten heeft. Al die tijd dacht ze dat haar moeder niet om haar gaf, en dat heeft haar levenstraject zwaar getekend. Ze heeft zware jaren gekend in de jeugdhulp. In meerdere voorzieningen is ze misbruikt. Het blijft voor haar moeilijk om anderen te vertrouwen. Het is moeilijk voor haar om verbinding te maken, terwijl dat net is wat het leven betekenis geeft.’

‘Omdat ook haar huwelijk in een vechtscheiding uitliep, ziet ze al jaren haar eigen kinderen niet meer. Elvire hoopte iemand te vinden die haar levensverhaal wilde neerschrijven, zodat haar kinderen tenminste weten dat hun moeder van hen gehouden heeft. Ik was wel gevoelig voor die vraag, om de cirkel van trauma te helpen doorbreken.’

Euthanasie

De toenmalige woordvoerder van het parket zei daarom dat zij dat boek wilde schrijven. Het antwoord van Elvire deed haar even naar adem happen: ‘Goed, zei ze, dan zal ik rustig kunnen sterven. Ze had een euthanasieaanvraag lopen. Dat wist ik niet. Het heeft me een tijdlang afgeremd om dit project af te werken: tekende ik daarmee haar doodsvonnissen?’

Een gesprek met rouwexpert Manu Keirse bracht rust: ‘Hij leerde me dat ik deskundig genoeg moest zijn om met die machteloosheid om te gaan. Het is niet mijn taak om haar te redden. Ik hoop dat dit boek tot een verzoening tussen Elvire en haar kinderen leidt, maar ze heeft het al vaak geprobeerd en het is nooit gelukt. Keirse leerde me ook

dat acht op de tien mensen met een euthanasiewens vanwege psychisch lijden nooit de stap zetten. Door erkenning te krijgen, hebben ze langzaam weer grond onder hun voeten. Als je wieg op drijfzand staat, lukt dat niet. Hopelijk heb ik Elvire nu weer grond onder de voeten gegeven.'

Ine Van Wymersch, *Als je wieg op drijfzand staat*, uitg. Lannoo, 192.blz., 19,99 euro. De opbrengst gaat naar de vzw *Wablief*. Elvire is een schuilnaam. Ter wille van de vele lotgenoten die laaggeletterd zijn, is er ook een podcast over haar gemaakt.